Overzicht activiteiten SnoepGroente Campagne & Evaluatie Debatreeks Gezonde Voeding

Judith Heinrich, Onderzoeker (epidemioloog) j.heinrich@evaluatiebureau.nl
Agathe de Lange, Onderzoeker (epidemioloog), a.delange@evaluatiebureau.nl
Evaluatiebureau Publieke Gezondheid, Januari 2019

Aanleiding en doel evaluatie

Ieder najaar loopt in de zeven JOGG-gemeenten in de Noord-Veluwe de campagne SnoepGroente. Het is een regionale campagne waar lokaal middels tal van verschillende initiatieven invulling aan wordt gegeven. Jaarlijks wordt regionaal bekeken of er initiatieven zijn waarop ingespeeld kan worden. In 2018 werd regionaal afgesproken om samenwerking te zoeken met het programma 'Nederland Leest Junior' aangezien dit programma in 2018 het thema Voeding had. Nederland Leest Junior wordt aangeboden aan kinderen uit groep 7 en 8 van de basisschool en jongeren uit klas 1 en 2 van de middelbare school. Belangrijk onderdeel hiervan is het debatteren over Voeding. Doel van het debat is een bijdrage te leveren aan de bewustwording van jongeren over gezonde voeding. JOGG-regisseurs ontwierpen plannen voor debatreeksen in hun gemeenten waarbij leerlingen in de bibliotheek met wethouders/bestuurders konden debatteren over gezonde voeding.

Het Evaluatiebureau is gevraagd om een beknopt overzicht te schetsen van alle activiteiten die lokaal in het kader van de campagne zijn uitgevoerd. Daarnaast is het Evaluatiebureau gevraagd een specifieke evaluatie uit te voeren rondom de debatreeks als nieuw onderdeel van de SnoepGroente campagne, aangezien primair alle gemeenten daarvoor plannen ontwierpen. De resultaten van beide onderdelen zijn integraal opgenomen in dit verslag.

Gegevensverzameling

Activiteiten SnoepGroente Campagne

Alle lokale JOGG-regisseurs starten tijdens de voorbereiding van de SnoepGroente campagne met het registreren van acties voor de campagne. Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van alle activiteiten heeft het Evaluatiebureau op verschillende momenten een reminder uitgestuurd. Het overzicht van activiteiten in dit verslag is gebaseerd op de input die JOGG regisseurs in december 2018 hebben gegeven.

Evaluatie Debatreeks

In de laatste week van november is een vragenlijst gestuurd naar de lokale JOGG-regisseurs. In deze vragenlijsten zijn vragen opgenomen over het bereik, de waardering en de uitvoering van de debatreeks. In het geval het debat niet is doorgegaan, is gevraagd naar de reden daarvan. Ook zijn vragenlijsten voor de bibliotheekmedewerkers naar de JOGG-regisseurs gestuurd. Vier van de zeven gemeenten hebben de evaluatievragen beantwoord. Er is één reactie gekomen van een bibliotheekmedewerker. De vragenlijst voor de bibliotheekmedewerker is in geen van de gemeenten ingevuld, omdat deze bij nader inzien minder relevant bleek te zijn voor de evaluatie.

Daarnaast heeft een medewerker van het Evaluatiebureau één debat in de Raadszaal in Harderwijk bijgewoond om zelf te ervaren hoe een debat verloopt.

Overzicht activiteiten SnoepGroente Campagne

Gemeente	Activiteit	Waarom	Doelgroep	Samenwerking
Harderwijk	Voorlees activiteit		Groep 1	De Hortus
Harderwijk	Gezonde supermarkt tour		Groep 2	Jumbo
Harderwijk	Smaaklessen		Groep 3 en 4	Nutriwijzer
Harderwijk	Bezoek stadoogst Harderwijk		Groep 5 en 6	Stadsoogst
Harderwijk	Kookworkshop Basiliek		Groep 7	De Basiliek
Harderwijk	Debat gezonde voeding	Bij Nederland Leest is Voeding dit jaar het hoofdthema. Leerlingen gaan over diverse voeding stellingen debatteren o.l.v. vrijwilligers van de bibliotheek en mensen van de gemeente (afgevaardigde B&W).	Groep 8	Bibliotheek NW Veluwe, gemeente Harderwijk
Harderwijk	Healthy Meal box		Kinderen 4 t/m 12 jaar	Jumbo, diverse leveranciers, ontwerper JOGG-Harderwijk
Harderwijk	Groentehapjes in 10 stapjes		Ouders	
Hattem	Nederland leest Junior	Bij Nederland Leest is Voeding dit jaar het hoofdthema. Leerlingen gaan over diverse voeding stellingen debatteren o.l.v. vrijwilligers van de bibliotheek en mensen van de gemeente (afgevaardigde B&W).	Kinderen uit groep 8	bibliotheek, gemeente en JOGG
Hattem	Toolkit KDV en PSZ putten			
Hattem	Bitemap			
Hattem	Snoepgroente aanbiedingen AH en snoepgroente bij de Kassa		iedereen	Albert Heijn
Hattem	2 weken snoepgroente in de klas		groepen 1-8	Albert Heijn
Ermelo	Snoep je groen maand	Kinderen div. smaken snoepgroente laten ervaren.	KDV en BSO	Beertje Puk
Ermelo	speurtocht + groentememory	Kennis vergaren over groente en door Tommie Tomaat en Willie Wortel snoepgroente uitdelen in supermarkt	KDV en BSO kinderen in supermarkt	Albert Heijn Mas stagiaires VO

Ermelo	Sportoberfest	Ouders en hun kids laten proeven en inspireren in combinatie met sporten/spelen/bewegen	Kinderen t/m 12 en ouders	Albert Heijn
Ermelo	mascottes	Plezier met Tommie Tomaat en Willie Wortel	Kinderen t/m 9 jaar	Mas stagiaires VO
Ermelo	prikkelende groente vragen	Kennis peiling leerlingen VO + bewust wording	12 t/m 19 jaar	VO Groevenbeek
Elburg	Uitdelen SnoepGroente Toolkit voor kinderopvang	Lespakket is zowel educatief, actief als informatief over het eten van groenten	Kinderdagverblijf, kids 0-4 jaar	WIEL, Prokino
Elburg	SnoepGroente vloerstickers ter promotie op de groenteafdelingen van lokale supermarkten	Promotie van SnoepGroente campagne, in beeld brengen. Ter compensatie van de mislukte spaaractie.	Ouders	JUMBO, DEEN, BONI
Elburg	Pompoen workshop i.s.m BMT	Creatief en actief bezig met groentes.	Iedereen	BMT
Elburg	Groentehapjes startpakket	Ouders meer inzichten geven over bewust keuzes maken bij de voeding van hun kinderen.	Kinderen 0 tot 4 jaar	GDD
Elburg	Wekelijkse SnoepGroente aanbiedingen	SnoepGroente aanbiedingen bij aantal lokale ondernemers zodat de kinderen en ouders ook weten waar ze de groente kunnen kopen	Iedereen	Plaatselijke groenteboeren
Elburg	SnoepGroente proeven op sportdagen WIEL	Kinderen laten kennis maken met snoepgroente als pauzesnack	Kinderen groep 7 en 8	WIEL, deelnemende scholen
Elburg	Uitdelen SnoepGroente lespakketten aan scholen in de Gemeente	Lespakket is zowel educatief, actief als informatief over het eten van groenten	Keuze van de school, lespakketten zijn er voor elke school	WIEL, deelnemende scholen
Putten	Lespakket/toolkit basisonderwijs	Educatief, creatief en actief aan de slag met het thema snoepgroente	Basisschool groep 5 t/m 8	JongPutten en basisscholen
Putten	Lespakket/toolkit kdv en psz	Ouderbetrokkenheid, Educatief, creatief en actief aan de slag met het thema snoepgroente	Kinderdagverblijven en peuterspeelzalen 0-4 jaar	JongPutten en KDV en PSZ
Putten	Excursie pluktuin het Platteland	Brengt de oogst van (snoep)Groente mooi in beeld	Basisscholen, KDV en VO	Pluktuin het Platteland
Putten	Samenwerking met Nederland Leest	Bij Nederland Leest is Voeding dit jaar het hoofdthema. Leerlingen gaan over diverse voeding stellingen debatteren o.l.v. vrijwilligers van de bibliotheek en mensen van de gemeente (afgevaardigde B&W)	Groep 7/8 en eerste klassen VO	Bibliotheek Putten, Burgemeesters en wethouders Putten

Putten	Ossenmarkt	Zichtbaarheid, educatief, creatief	Aanwezige mensen	Boni
Putten	Proef en voel pakket voor deelnemende scholen en KDV's	Als aanvulling op de toolkit	Basisscholen en KDV's	Johns groente en fruit
Putten	Wekelijkse SnoepGroente aanbiedingen	SnoepGroente aanbiedingen bij aantal lokale ondernemers zodat de kinderen en ouders ook weten waar ze de groente kunnen kopen	Ouders en kinderen	Johns groente en fruit
Putten	Verspreiding A3 posters en A5 boekjes informatie over SnoepGroente	Herkenbaarheid van logo's en campagne naam op verschillende plaatsen.	Inwoners van Putten	
Nunspeet	lespakketten basisscholen	Lespakket is zowel educatief, actief als informatief over het eten van groenten	Kinderen 4 - 12 jaar	Nunspeet Beweegt en basisscholen
Nunspeet	Speurtocht supermarkt Plus	Kinderen meer inzichten geven over bewust keuzes maken in de supermarkt	Groep 7 & 8	Nunspeet Beweegt, basisscholen en Plus Wilmink
Nunspeet	Bezoek biologische moestuinen	Kinderen informeren, en leren over het behouden van groenten	Groep 4 & 5	Nunspeet Beweegt en moestuinen de Bunte
Nunspeet	Spaaraktie Plus	Ouders beïnvloeden om snoepgroenten te kopen middels spaaraktie	Iedereen	Plus Wilmink, Nunspeet Beweegt en Orange Rebel
Nunspeet	Kookworkshop in de Plus	Kinderen creatief laten omgaan met snoepgroenten en traktaties	Groep 6	Plus Wilmink en Nunspeet Beweegt
Oldebroek	Smakelijke Moestuinen	We maken peuters en hun ouder(s) spelenderwijs bekend met het natuurlijke groeiproces en de voedingswaarde van groenten.	Peuters en hun ouder(s)	Stichting Kindcentrum Oldebroek
Oldebroek	Groentehapjes in 10 stapjes	Ouders input en houvast geven voor het starten met het eten van groente.	Ouders van het jonge kind (vanaf 4 mnd)	Consultatiebureau
Oldebroek	Debat Gezonde Voeding	Bij Nederland Leest is Voeding dit jaar het hoofdthema. Leerlingen gaan over diverse voeding stellingen debatteren o.l.v. JOGG-regisseur en de Wethouder Gezondheid & Onderwijs	Leerlingen van groep 7/8	Bibliotheek Noord-Veluwe, Gemeente Oldebroek, Basisscholen.

Resultaten evaluatie debatreeks gezonde voeding

Bereik

In de gemeenten Harderwijk en Oldebroek hebben debatten plaatsgevonden en in de gemeente Nunspeet is een speciaal Mama Café georganiseerd als alternatief voor het debat. Tijdens de SnoepGroente campagne zijn er in de gemeente Harderwijk gezonde "excursies" voor alle groepen uit het basisonderwijs aangeboden. Leerkrachten konden zich hiervoor inschrijven. Van de 16 aangemelde scholen hebben er 6 deelgenomen aan de debatten. In de gemeente Oldebroek hebben twee basisscholen deelgenomen aan een debat in de Raadszaal.
De gemeenten Hattem, Nunspeet, Elburg en Ermelo waren voornemens debatten te organiseren, maar deze hebben uiteindelijk niet plaatsgevonden. De redenen hiervoor zijn opgenomen in de paragraaf 'Werving'.
Samengevat hebben in de Noord-Veluwe in totaal 8 basisscholen (9 klassen[1]) deelgenomen aan een debat in het kader van de campagne SnoepGroente en Nederland Leest Junior.
Aan het Mama Café namen 15 moeders met kinderen deel, een verdubbeling van het reguliere aantal deelnemers.

Waardering

De debatten die in Harderwijk en Oldebroek zijn uitgevoerd zijn positief beoordeeld door de JOGG-regisseurs en de onderzoeker van het Evaluatiebureau. Het waren leuke en leerzame debatten. In Harderwijk gaven leerlingen aan het eind van elk debat aan dat zij zich bewuster zijn geworden van gezonde voeding. Ook de JOGG-regisseurs verwachten dat de debatten een positieve bijdrage leveren aan de bewustwording van leerlingen over gezonde voeding.

Afbeelding 1: Debat in Harderwijk

Uitvoering

Werving

Het werven van scholen voor de debatreeks is in sommige gemeenten in de zomer begonnen en bij andere gemeenten in september nadat het programma van Nederland Leest Junior beschikbaar was. Er werden data voorgesteld aan scholen of er werd in samenwerking met de school een datum gepland. Sommige scholen waren wel enthousiast, maar hebben uiteindelijk niet deelgenomen aan een debat.
De reden voor het annuleren, niet organiseren van of deelnemen aan een debat had hoofdzakelijk te maken met planning en communicatie. Voor een aantal scholen was het deelnemen aan een debat niet haalbaar qua planning. Zo gaf een middelbare school aan het tijdpad te kort te vinden. Een basisschool wilde graag deelnemen, maar kon in november geen datum vinden en in december was dit vanwege de feestdagen niet meer haalbaar. Een bibliotheekmedewerker merkte op dat *"het VO minder flexibel blijkt te zijn dan het PO"*. Daarnaast was soms sprake van miscommunicatie binnen een school. Zo gaf een school aan meerdere projecten tegelijk te hebben lopen, waardoor het debat in het gedrang kwam. De contactpersoon van de school was van te voren niet van alle activiteiten binnen de school op de hoogte.

[1] 1 groep 6/7, 1 groep 7 en 7 groepen 8

Uitvoering
In de gemeente Harderwijk hebben drie debatten van ruim een uur plaatsgevonden, in de gemeente Oldebroek twee debatten van ongeveer een uur. Bij het debat waren de volgende personen betrokken: Burgemeester en wethouders, JOGG-medewerkers, bibliotheekmedewerkers en stagiaires. De debatten zijn een combinatie van de Nederland Leest Junior-campagne van de bibliotheek Noordwest Veluwe en de SnoepGroente campagne van JOGG. Het doel van de samenwerking is kinderen te stimuleren om te lezen, bewuster te maken van gezonde voeding en kennis te laten maken met de lokale overheid.
Tijdens de debatten werd uitgelegd hoe de gemeenteraad normaalgesproken debatteert en de regels van het debat werden uitgelegd. Daarna werden een aantal stellingen in het kader van gezonde voeding behandeld, waarbij de leerlingen voor of tegen konden stemmen. De leerlingen mochten hun mening geven en werden in sommige gevallen door een medeleerling overtuigd. Verschillende stellingen over drinken, suikers, fruit, vitaminen en groente passeerden de revue. Aan het eind van de stelling werd er meer kennis gegeven over de stelling (bijv. door de JOGG-medewerker). De debatten werden afgesloten met een gezonde hap (fruit, groente en/of water).

In het Mama Café werd voorgelezen aan de kinderen (in het kader van groente/fruit eten), vond een workshop etikettenlezen plaats door de diëtiste en konden de kinderen bewegen tijdens de Nijntje Beweegles. Tussendoor kwamen Wendy Wortel en Tamira Tomaat langs en konden ouders bij de JOGG regisseur informatie krijgen over water drinken en 'Groentehapjes in 10 stapjes'.

Afbeelding 2: Flyer Mama Café

Wat ging goed en wat kon beter?
De debatten die hebben plaatsgevonden werden positief beoordeeld door de JOGG regisseurs, de onderzoeker van het Evaluatiebureau en de leerlingen. Het volgende citaat van een JOGG-regisseur bevestigt dit: "*Mijn inziens is het een leuke eerste samenwerking en is dit een terugkerende activiteit tijdens de SnoepGroente campagne*". Er was enthousiasme bij de leerlingen en ze gaven aan meer bewust te zijn geworden van gezonde voeding.
Een leerpunt voor een volgende ronde is om op tijd te starten met het voorbereiden en werven van scholen, zodat het voor scholen planning technisch mogelijk is om deel te nemen. Een JOGG-regisseur geeft aan de volgende keer de bibliotheek een grotere rol te willen geven.
Ook het Mama Café was een succes: er was een prettige samenwerking met de bibliotheek en de deelnemers waren erg enthousiast en vonden het educatief. Vooral de workshop door de diëtiste bleek een goede keuze, er werden veel vragen gesteld en er kwamen waardevolle discussies. De JOGG regisseur geeft aan in de toekomst eerder aandacht te willen besteden aan de promotie van het Mama Café.

Met betrekking tot de samenwerking met de bibliotheek in het kader van een gezonde leefstijl hebben JOGG regisseurs de volgende ideeën:

- Bibliotheek laten aansluiten bij andere JOGG campagnes binnen de gemeente;
- Een 'Gezonde Leeshoek' maken met verhalen over bewegen, groente en/of fruit;
- Gratis water, fruit en/of groente in de bibliotheek neerzetten.